

Een getuigenis van een ex-gebruiker over alcohol, drugs of gokken, goed idee of niet?

Heel wat scholen hebben aandacht voor alcohol- en drugpreventie. Hierbij wordt soms beroep gedaan op ex-gebruikers die hun verhaal komen brengen. Wil je als school een preventie-activiteit organiseren, denk dan kritisch na over of een getuigenis de beste keuze is.

Beperkte impact op leerlingen

Onderzoek heeft uitgewezen dat getuigenissen geen of slechts een beperkte impact hebben op leerlingen. Daarom wordt het werken met getuigenissen in internationale preventierichtlijnen ook afgeraden¹.

Een verhaal kan beklijven, maar of dit blijft hangen bij leerlingen is de vraag. Een klasgroep is immers geen homogene groep leerlingen. Leerlingen hebben diverse ervaringen, attitudes, ... ook wat middelengebruik betreft. De impact van een getuigenis op een groep leerlingen kan dan ook individueel sterk verschillen. Werken met een getuigenis kan bij (sommige) jongeren de keuze om niet te gebruiken versterken. Een belangrijke keerzijde is echter dat bij andere jongeren, en zeker bij de beginnende gebruiker, de getuigenis de perceptie kan versterken dat hij (nog) geen problemen heeft.

Een voorwaarde voor de impact van een getuigenis is het feit dat de jongere zich identificeert met het verhaal. Vaak gaat een (beginnende) gebruiker zich echter van de getuige (ex-problematische gebruiker) distantiëren: hij herkent zichzelf niet in de (beschrijving van) de problemen en ervaringen van de getuige. Hij denkt: 'Dit zou mij nooit overkomen!'

Idealiseren van de getuige

Er is ook de vraag of de getuigenis zal slagen in zijn opzet. Sommige leerlingen zullen de spreker gaan idealiseren. Een sensationeel verhaal maakt de levensloop van de getuige aantrekkelijk. Dit wil je net niet bereiken. Stel dat leerlingen het volgende denken: "Dus als je drugs gebruikt... geniet je er gewoon van. Eens het lastig wordt en ik problemen krijg, dan stop ik er gewoon mee. En dan krijg ik een job als getuige.... Waardoor ik gezien word als een expert op vlak van druggebruik. Dan ben ik speciaal. Dat is niet slecht!"

Afschrikwekkende preventie heeft geen effect

Soms kiezen scholen voor een getuigenis met de bedoeling de leerlingen 'af te schrikken' en zo het gewenste gedrag te bekomen. De effectiviteit van zo'n afschrikwekkende benaderingen wordt fel betwist. Onderzoekers toonden aan dat angst geen blijvende invloed heeft en zeker geen invloed op personen die een bepaald risicogedrag vertonen². Ze gaan de waarschuwing verwerpen ('het overkomt mij toch niet') of minimaliseren. Er is zelfs sprake van een mogelijk contraproductief effect: een moraliserende boodschap waarbij uitsluitend wordt benadrukt wat niet mag, wekt alleen irritatie bij de doelgroep. Daardoor sluiten ze zich voor de boodschap af, wat tot meer ongewenst gedrag kan leiden.

¹ UNODC (2011). European prevention standards.

UNODC (2017). Education Sector Responses to the use of alcohol, tobacco and drugs. EMCDDA (2019). European Prevention Curriculum: a handbook for decision-makers, opinion-makers and policy-makers in science-based prevention of substance use.

² UNODC (2013). International Standards for Drug Prevention.

Werk je toch met een getuigenis?

Kies je er, ondanks de kanttekeningen, toch voor om te werken met getuigenissen? Dan is het belangrijk om deze kanttekeningen zo goed als mogelijk te ondervangen. Dat kan door een degelijke voorbereiding, een goede kadering van het verhaal én een nabespreking met de leerkracht. Ook voor het werken met toneelvoorstellingen en films zijn dit trouwens belangrijke aandachtspunten.

Een goede voorbereiding...

Een goede voorbereiding impliceert dat je als leerkracht best zelf het verhaal op voorhand hoort of minstens overlegt met de spreker. Zo kan je zelf inschatten of het verhaal aansluit bij de leefwereld van de jongeren en of de boodschap die gebracht wordt aansluit bij de pedagogische visie van de school. Let met andere woorden, op de 'match' tussen de spreker, de leerlingen en de school. Bekijk ook of de getuige zelf begeleid wordt, een opleiding volgt...

... en een grondige nabespreking

Voor de nabespreking is het essentieel dat de leerkracht aanwezig is tijdens de getuigenis voor de klasgroep. In een nabespreking wordt ruimte gemaakt voor reflectie op de inhoud, maar ook plaats gegeven aan individuele vragen en noden van de leerlingen. In een school met een uitgewerkt drugbeleid met een structureel drugeducatie- en begeleidingsaanbod, zal het uiteraard veel evidentier zijn om deze voorwaarden te realiseren.

Een getuigenis staat niet alleen: ingebed in een Drugbeleid op School.

Als in kader van een preventie-activiteit een getuige langs komt op school, is het best om deze activiteit niet op zich te laten staan, maar in te bedden in het Drugbeleid op School. Met een Drugbeleid speelt de school in op alle aspecten van middelengebruik. Bovendien doe je zo op een effectieve manier aan alcohol- en drugpreventie. In een beleid denk je na over een actieplan om hieraan te werken (via de pijler educatie). Dit laat je ook nadenken over het organiseren van meerdere preventie-activiteiten. Want herhaling en continuïteit zorgen ervoor dat de preventieve boodschap beter aankomt. Wil je een Drugbeleid installeren op school, neem dan een kijkje op [onze website](#).

Colofon

Redactie en layout: VAD

V.U.: P. Van Deun, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

© 2020

VAD, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
T 02 423 03 33 | vad@vad.be | www.vad.be

VLAAMS EXPERTISECENTRUM
ALCOHOL EN ANDERE DRUGS